

HOOFDARTIKELEN

Leiden, 6 Juni 1953

IN MEMORIAM PROF. DR. P. C. T. VAN DER HOEVEN

(MET EEN PLAAT)

PIETER CORNELIS TOBIAS VAN DER HOEVEN werd 28 Augustus 1870 te Brielle geboren. Reeds op jeugdige leeftijd verhuisde hij naar Leiden, waar zijn vader, MR. HENRI VAN DER HOEVEN, benoemd was tot hoogleraar in de rechtswetenschappen.

Na te Leiden het gymnasium te hebben afgelopen, liet hij zich aldaar inschrijven als student in de geneeskunde. Hij behaalde het artsdiploma in 1895 en promoveerde een jaar later tot doctor in de geneeskunde op een proefschrift, getiteld *De aetiologie der eclampsie*. Reeds toen bleek dat VAN DER HOEVEN met een oorspronkelijke geest was begaafd. Hij wees erop dat de afbraakproducten van de stofwisseling van de foetus vergiftige stoffen zijn, welke in het moederlijke organisme overgaan en vervolgens worden uitgescheiden of onschadelijk worden gemaakt. Wanneer de moeder in deze functies tekort schoot, zou eclampsie het gevolg kunnen zijn. Deze opvatting is lange tijd door velen gedeeld. Pas in de laatste jaren heeft men bij de verklaring van het ontstaan der gestosen meer invloed toegekend aan andere factoren, onder andere de haemodynamische.

Van 1896 tot 1903 werkte VAN DER HOEVEN als assistent onder HECTOR TREUB, eerst te Leiden, vervolgens te Amsterdam. In laatstgenoemd jaar volgde hij JOHANNES VEIT op als hoogleraar in de verloskunde te Leiden.

Reeds dadelijk ontwikkelde de 32-jarige hoogleraar een indrukwekkende activiteit over een breed terrein. Een stroom van publicaties volgde, en bijna iedere bijdrage bevatte een gedachte of overweging, waardoor zij een eigen karakter kreeg. Ten dele kwam dit voort uit het hem eigen vermogen tot scherp en nauwkeurig waarnemen, ten dele was dit te danken aan zijn helder verstand en visionnaire blik, waardoor hij in staat was theorieën op te stellen, welke dikwijls phantastisch leken, en dus fel werden bestreden, maar waarvan een aantal op den duur geheel of gedeeltelijk juist bleek te zijn. Wanneer hij zijn mening eenmaal had gevormd, hield hij hieraan vast en twijfelde hij niet meer aan de juistheid ervan.

Het is onmogelijk zijn werk hier te bespreken. Ik moge volstaan met enkele grepen uit te doen.

Zeer belangrijk voor het begrijpen van het ontstaan van de pseudo-erosio portionis — „vanzelf” of onder invloed van een prikkel, bij voorbeeld ontsteking — en van het spontane verdwijnen ervan, was het feit dat VAN DER HOEVEN wees op de analogie met hetgeen men tijdens de embryonale ontwikkeling kon waarnemen. Hij zag dan dat het cilinderepitheel van de cervix en het meerlagig plaveiselepitheel van de vagina elkaar beurtelings verdrongen, waaruit hij de gevolgtrekking maakte dat er een strijd tussen beide moest bestaan, welke het gehele leven zou voortduren.

Enkele jaren vóór STILLER had hij de habitus asthenicus herkend en op vele photographieën vastgelegd. De beschrijving ervan in 1905 (de invloed van het zenuwstelsel op de afwijkingen der genitalia) kwam juist nà STILLER'S monographie.

Het bekendst is wellicht de opvatting van VAN DER HOEVEN over *De betekenis van het breken der vliezen bij de baring* (1907), waarin hij zich een overtuigd voorstander van vroegtijdig perforeren der eivliezen betoonde. Hij kwam hierdoor in ernstige botsing met KOUWER, die de Utrechtse leerstoel voor verloskunde bezette. De strijd tussen de „actieve Leidse” en de „conservatieve Utrechtse” school liep hoog op. Beide hoogleraren verdedigden hun opvattingen tot het uiterste. Van beide kanten waren de argumenten niet steeds van zuiver wetenschappelijke aard. Het gevolg is geweest een definitieve breuk.

In 1909 deelde VAN DER HOEVEN in de vergadering der Nederlandsche Gynaecologische Vereeniging mede, dat hij de indruk had gekregen dat patiënten de buikoperatie beter verdragen indien zij spoedig na de ingreep opstaan.

Hij schreef een leerboek der verloskunde in 4 delen en een leerboek der operatieve verloskunde, waarin hij blijk gaf van grote belesenheid. Het feit, dat hij meende het hierbij zonder illustraties te kunnen stellen, doet merkwaardig aan.

Het bekende leerboek der gynaecologie van TREUB werd na de dood van de schrijver door VAN DER HOEVEN bewerkt.

In de Leidse Vrouwencliniek heeft hij een fraai museum ingericht, dat één der mooiste verzamelingen verloskundige instrumenten ter wereld bevat.

De Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst diende hij in de loop der jaren in verschillende functies, onder andere was hij voorzitter van de Raad van Beroep, waartoe zijn rechtschapenheid hem zeer geschikt maakte.

De Regering beloonde zijn verdiensten met de benoeming tot ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Voorts was hij erelid van de Belgische Gynaecologische Vereniging en in het bezit van een tweetal onderscheidingen van het Duitse Rode Kruis, welke hem vóór de laatste Wereldoorlog werden toegekend.

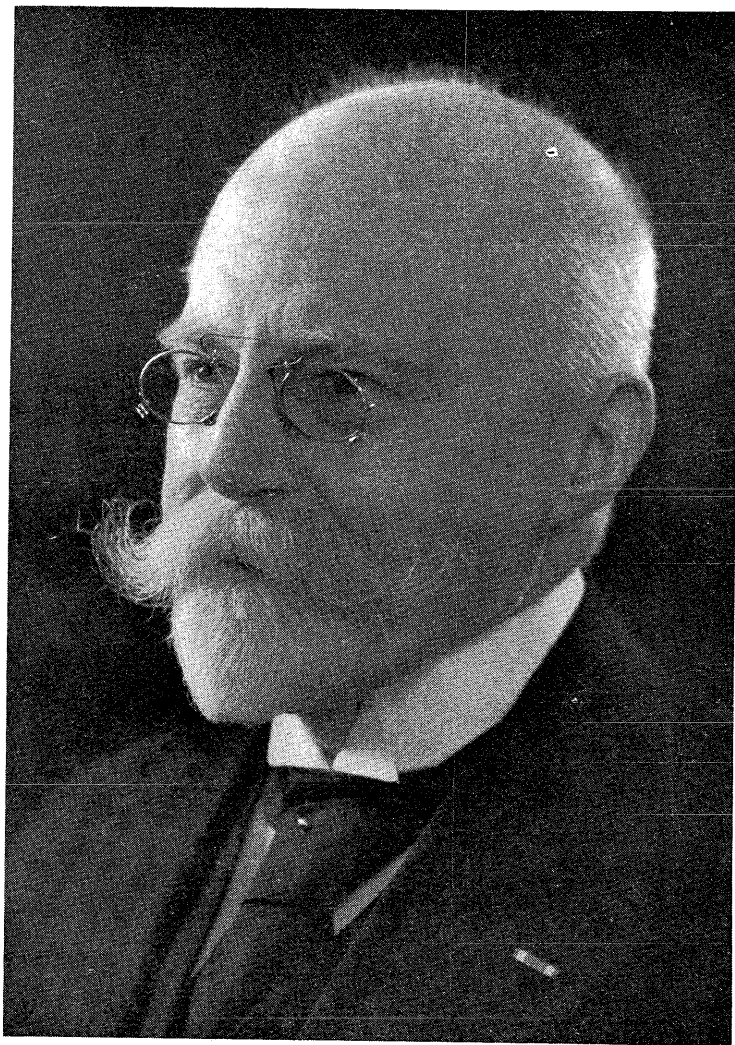
In 1938 nam hij het voorzitterschap van het Internationale Congres voor Verloskunde en Gynaecologie, te Amsterdam gehouden, over, dat kort tevoren was opengevallen door het plotseling overlijden van prof. VAN ROOY. Hij vervulde deze moeilijke taak met opmerkelijk gemak.

In de omgang toonde VAN DER HOEVEN zich een beminnelijk mens.

Na het bereiken van de wettelijke leeftijdsgrens vestigde hij zich op het familiegoed te Zundert, waar hij zijn leerlingen en vroegere medewerkers steeds graag ontving. Het contact met de Universiteit, welke hij 37 jaren had gediend, was hiermede echter nagenoeg geheel verbroken. Hij wijdde zich voortaan aan zijn liefhebberijen, waarvan de beoefening van de schilderkunst er één was.

Zijn vitaliteit en goede gezondheid behield hij tot einde Maart 1953, toen hij door een apoplexia cerebri werd getroffen. Hij scheen zich hiervan weer te zullen herstellen, maar in de avond van de 30e Mei maakte een nieuwe cerebrale bloeding een einde aan het leven van deze dynamische mens.

Op de dag, waarop het 50 jaren geleden was dat hij zijn inaugurele rede uitsprak, werd hij op het kleine kerkhof van de Nederlands-Hervormde Kerk te Zundert in ontroerende eenvoud, zonder toespraken, onder grote belangstelling ter ruste gelegd.

IN MEMORIAM PROF. DR. P. C. T. VAN DER HOEVEN